

*Л. А. Буркова,
кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку,
оподаткування, публічного управління та адміністрування,
Л. Є. Бардукова,
викладач,
Гірничо-електромеханічний коледж,
ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
м. Кривий Ріг, Україна*

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ

Європейський Союз (ЄС) на сьогодні є одним із провідних економічних центрів сучасного світу, що здійснюють вплив на розвиток економічних відносин як на регіональному, так і глобальному рівнях.

Проголошення Україною курсу на європейську інтеграцію потребує особливого підходу до реформування податкової системи, який повинен вивести її на рівень розвитку стабільних країн Європи.

Саме досвід європейських країн має стати основою для розбудови вітчизняної податкової системи. Економісти вказують, що цей досвід є цінним, оскільки європейська модель податкової системи здатна не тільки забезпечити внутрішні потреби країн – учасників Європейського Союзу, але й сприяє зближенню держав, створенню єдиної європейської спільності. Після здобуття державної незалежності та вибору курсу на побудову соціально-орієнтованої ринкової економіки європейського типу в Україні, поряд з комплексом господарських та інституційних перетворень необхідно формувати нову систему державних доходів, засновану на інших принципах, ніж у централізованій плановій економіці. В Україні виникла потреба гармонізувати в системі податкового законодавства ідеї ринкової та соціально-орієнтованої економіки. Завдяки вивченню досвіду країн Європейського Союзу таку систему вдалося створити. Саме податкова система має сприяти наповненню Державного бюджету, гарантувати сталість фінансової системи, вирішення надскладних соціальних завдань, питань підвищення обороноздатності країни, її економічної незалежності тощо.

Сьогодні вимоги діючого Податкового кодексу наближають цю систему до європейських зразків, але не повною мірою вирішують проблеми вітчизняної податкової системи.

Податкова система будь-якої країни відображає особливості організації та функціонування її господарства. В той же час порівняння податкової системи України з розвинутими європейськими країнами, а також іншими державами, які проходять етап ринкової трансформації господарства, свідчить про відсутність принципових відмінностей між ними.

В той же час слід зауважити, що податкові системи країн ЄС здебільшого складаються з непрямих податків, а в Україні перевага віддається прямому оподаткуванню.

Більшість країн використовують приблизно один і той же перелік податків. До них, як правило, належать прибуткові податки з підприємств і громадян,

податки на товари і послуги у формі податку на додану вартість, акцизний та митний збори, відрахування на обов'язкове соціальне страхування, податок на майно. Саме ці податки займають найбільшу питому вагу серед податкових доходів уряду в країнах – членах ЄС і становлять ядро системи податків в Україні.

Головним принципом існування податкової системи країн Європейського Союзу є принцип прозорості, відкритості та простоти адміністрування податків. Реалізація цих принципів знаходить своє відображення у кількості податків, яка коливається в країнах ЄС від 7 до 16.

Так, наприклад, кількість податків становить: у Іспанії – 8, у Нідерландах – 9, у Португалії – 8, у Франції – 7, в Естонії – 7, у Німеччині – 16, в Італії – 15, у Латвії – 7, у Литві – 11, у Великобританії – 8 податків.

Склад загальнодержавних та місцевих податків та зборів в Україні визначений ст. 9 Податкового Кодексу України (ПКУ) та наведений у табл. 1.

Таблиця 1

Види загальнодержавних та місцевих податків та зборів

Загальнодержавні податки і збори (ст. 9 ПКУ)	Місцеві податки та збори (ст. 10 ПКУ)
1. Податок на прибуток підприємств.	До місцевих податків належать: 1. Податок на майно. 2. Єдиний податок. До місцевих зборів належать: 1. Збір за місця для паркування транспортних засобів. 2. Туристичний збір.
2. Податок на доходи фізичних осіб.	
3. Податок на додану вартість.	
4. Акцизний податок.	
5. Екологічний податок.	
6. Рентна плата.	
7. Мито.	

До загальнодержавних належать податки та збори, що встановлені ПКУ і є обов'язковими до сплати на усій території України, крім випадків, передбачених ПКУ. До місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених ПКУ, рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень, і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад.

В країнах Європейського Союзу принцип соціальної справедливості реалізується на основі існування прогресивної шкали оподаткування. У світі існує два підходи до оподаткування доходів:

1. Плоска шкала оподаткування.

За цією системою податки справляються за єдиною ставкою при будь-якому рівні доходу – єдина ставка прибуткового податку, яка розглядається як альтернатива прогресивному оподаткуванню.

2. Прогресивна шкала оподаткування.

Дана система побудована за принципом збільшення податкових ставок залежно від зростання рівня оподаткованого доходу платника податку.

У розвинутих країнах Європейського Союзу система оподаткування базується на прогресивній шкалі. Наприклад, у Франції особи з низьким доходом звільняються від податку, а річні доходи у межах 5963 євро оподатковуються за ставкою 0%; річні доходи від 5963 євро до 11896 євро – за ставкою 5,5%; річні доходи від 11897 євро до 26420 євро – за ставкою 14%; доходи у частині від

26 421 євро до 70 830 євро – за ставкою 30%; від 70 831 до 150 000 євро – за ставкою 41%; від 150 001 до 1 000 000 євро – за ставкою 45%.

На сьогодні Єврокомісія оприлюднила ряд ініціатив, які започаткують зміни у існуючих підходах щодо оподаткування прибутку компаній. Нові правила повинні вирівняти податкове законодавство в 28 країнах ЄС з метою боротьби з «агресивною» практикою великих компаній. Європа може стати глобальним лідером в боротьбі з ухиленням від сплати податків. Особливості нових пропозицій полягають у наступному:

- обов'язкові міри, які заблокують розповсюджені методи, що найчастіше використовують компанії для мінімізації оподаткування;

- рекомендації країнам-членам по запобіганню подвійного оподаткування при підписанні згоди;

- пропозиції по обміну податковою інформацією про транснаціональні компанії, які діють в ЄС;

- план дій по удосконаленню управління оподаткуванням на міжнародному рівні;

- норми по відношенню до третіх країн, які відмовляються від співпраці.

В сукупності зазначені заходи повинні заважати мінімізації податкових зобов'язань через податкове планування, сприяти підвищенню прозорості між країнами-членами та забезпечити справедливі умови для всіх підприємств на загальному ринку.

Список використаних джерел:

1. В Украине вводят прогрессивную шкалу подоходного налога. – Электронный ресурс. – Режим доступа: http://economics.lb.ua/state/2014/03/27/260939_ukraine_vvodyat_progressivnuyu_shkalu.html

2. В Украине хотят сократить количество налогов: с 22 до 8. – Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://info-center.od.ua/exrss/14404-v-ukraine-hotyat-sokratit-kolichestvo-nalogov-s-22-do-8.html>

3. Петик М. І. Перспективи модернізації податкової системи України в контексті європейської інтеграції / М. І. Петрик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.4. – С. 271-278. – Режим доступу:

http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2013/23_4/271_Pet.pdf

4. Податковий Кодекс України, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-IV (зі змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>

5. Мельник П.В. Податкова система та механізм її реалізації у перехідній економіці: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. 08.04.01 / П.В. Мельник; НАН України. Ін-т екон. прогнозування. — К., 2001. – 32 С.

6. Біла Л. М. Спільні і відмінні риси податкових систем країн Європейського Союзу та України / Л. М. Біла // Глобальні та національні проблеми економіки (електронне наукове фахове видання). – 2015. – №6. – С. 656–661.